

Tämä on rinnakkaistallenne.

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Huttunen, Johanna; Kaskenviita, Riikka; Närhi, Kaarina

Julkaisun nimi: Urasuunnittelun työkalu : tukea opiskelijalle ja opettajatuutorille

Julkaisuvuosi: 2019

Versio: Julkaistu versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Huttunen, J., Kaskenviita, R. & Närhi, K. (2019). Urasuunnittelun työkalu: tukea opiskelijalle ja opettajatuutorille. In H. Kotila & L. Vanhanen-Nuutinen (Eds.) Työn ja oppimisen liitto: Toteemi-hankkeen uusia innovaatioita (pp. 122-125). Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.

Haettu 30.10.2019 osoitteesta

https://www.haaga-helia.fi/sites/default/files/Kuvat-ja-liitteet/Tutkimus-ja-kehittaminen/julkaisut/hh_toteemi_web.pdf?userLang=fi

URASUUNNITTELUN TYÖKALU – TUKEA OPISKELIJALLE JA OPETTAJATUUTORILLE

Johanna Huttunen, Riikka Kaskenviita ja Kaarina Närhi, Oulun ammattikorkeakoulu

Ammattikorkeakouluopiskelijat tarvitsevat uraohjausta ja haluavat tukea omaan urasuunnitteluunsa. Tämä käy ilmi sekä tutkimuksista että opiskelijapalautteista. Oulun ammattikorkeakoulussa (Oamk) kehitettiin monialaisena yhteistyönä työkalu, joka tukee opiskelijan uranhallintataitoja sekä opettajatuutorin ja opiskelijan ohjauskeskustelua.

Urasuunnittelun työkalu jakaantuu kolmeen osaan: **opintojen aloitusvaiheeseen** (1. vuosi), **etenemisvaiheeseen** (tutkinto-ohjelmasta riippuen 2. tai 3. vuosi) sekä **syventävään vaiheeseen** (valmistumisvaihe). Kussakin vaiheessa opiskelijalla on pohdittavanaan ajattelua virittäviä kysymyksiä, jotka liittyvät häneen itseensä, opiskeluun sekä uraan.

Tarkoitus on, että opiskelija käyttää työkalua ensin itsenäisesti eli kirjoittaa omaa reflektiotaan työkalun vastauslaatikoihin ja lopuksi lähettää lomakkeen opettajatuutorilleen. Tämän jälkeen pidetään ohjauskeskustelu, jossa käydään opiskelijan pohdintoja yhdessä ohjaajan kanssa lävitse. Opettajatuutori kirjoittaa keskustelun päätteeksi omat huomionsa ja kommenttinsa siihen tarkoitettuun vastauslaatikkoon ja lähettää palautteen opiskelijalle.

Työkalua voi käyttää myös etäohjauksen apuvälineenä. Henkilökohtainen tapaaminen tai kasvokkainen keskustelu ei siis ole välttämätön, jos opiskelija on esimer-

kiksi suorittamassa vaihto-opintoja tai harjoittelua pois-
sa opiskelupaikkakunnalta. Työkalu palvelee näin myös
monimuoto-opiskelijoita ja heidän ohjaajiaan.

Uraa suunnitellaan koko opintojen ajan

Urasuunnittelu alkaa heti ensimmäisenä opiskeluvuonna. Opintojen aloitusvaiheessa opiskelija tekee työkalun avulla aktiivisesti havaintoja ja tulkintoja itsestään, opiskelustaan ja tulevasta ammatistaan. Hän pohtii omia vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan sekä uratoiveitaan. Häneltä kysytään myös, miten opiskelu on lähtenyt käyntiin ja miten hän huolehtii hyvinvoinnistaan. Opiskelijan arvoja selvitetään kysymällä, mitkä asiat ovat hänelle elämässä merkityksellisiä ja miten hän voi toteuttaa niitä koulutuslallaan.

Kun opinnot ovat päässeet vauhtiin, edetään urasuunnittelun työkalussa etenemisvaiheeseen (2. tai 3. vuosi). Tässä vaiheessa opiskelija analysoi omaa työskentelyään opiskelijana ja erilaisten ryhmien jäsenenä. Hän tarkastelee opintojensa etenemistä ja opintojensa alussa tekemiään suunnitelmia ja valintoja. Opiskelija reflektoi ammatillisia tavoitteitaan, käsitystään tulevasta ammatista ja työurasta. Häneltä kysytään, millaista palautetta hän on saanut ja miten hän on hyödyntänyt sitä. Kysymyksissä käsitellään lisäksi opiskelijan vastuuta

ja motivaatiota. Häntä pyydetään pohtimaan omia onnistumisiaan ja työelämävalmiuksiaan. Tässä vaiheessa suunnataan huomiota myös opinnäytetyöhön ja harjoitteluun sekä yrittäjyyteen.

Kun valmistuminen lähestyy ja alkaa valmistautuminen työelämään siirtymiseen, vastataan urasuunnittelun työkalun syventävän vaiheen kysymyksiin. Niiden avulla opiskelija reflektoi oman osaamisensa ja urasuunnitelmiansa kehittymistä opiskelun aikana. Hän tarkastelee ammatillisia vahvuuksiaan, mahdollista erikoisosaamistaan ja kehittymishaasteitaan suhteessa ammattialansa vaatimukseen ja yhteiskunnallisiin muutoksiin. Tässä kohtaa opiskelija suunnittelee uraansa ja osaamisensa kehittämistarpeita vielä valmistumisen jälkeenkkin. Lisäksi häneltä kysytään, miten hän voi osallistua ammattialansa kehittämiseen.

Palautetta urasuunnittelun työkalusta

Lukuvuoden 2018–2019 aikana Urasuunnittelun työkalua pilotoitiin eri koulutusosastoilla, siitä kerättiin palautteja ja palautteen perusteella tehtiin muutoksia ja parannuksia. Syksystä 2019 alkaen työkalu on käytettävissä kaikissa Oamkin tutkinto-ohjelmissa.

Opiskelijoiden mielestä työkalu laittoi oikeasti miettimään, mihin suuntaan on mentävä. Urasuunnittelun työkalu selkiyttää ohjauskeskustelua.

Urasuunnittelun työkalu sai pilottivaiheessa myönteisen vastaanoton sekä opiskelijoilta että opettajatuutoreilta. Se koettiin helppokäyttöiseksi ja toimivaksi. Kysymykset ovat selkeästi muotoiltuja ja niihin on helppo vastata. Opiskelijat pitivät opettajatuutorin kanssa käytyä ohjauskeskustelua ja työkaluun kirjattua palautetta hyödyllisenä. Opiskelijoiden mielestä työkalu laittoi myös oikeasti miettimään, mihin suuntaan on mentävä.

Hyvä ajatus yrittää tällaisen työkalun avulla selkiyttää ajatuksia tulevaan työuraan liittyen.

(Opiskelijan kommentti pilotin palautteessa)

Palautteiden perusteella enemmistö (67 %) opiskelijoista oli sitä mieltä, että työkalu saa pohtimaan ammatillista kasvua ja urasuunnittelua ja opettajatuutorit olivat opiskelijoiden kanssa samaa mieltä. Työkalu myös selkiyttää ohjauskeskustelua. Dokumentoituun keskusteluun voi palata seuraavissa ohjauksissa, vaikka opettajatuutori vaihtuisikin.

HOPS-keskustelujen pohjaksi sopii oikein hyvin ja on hyvä, että myös opiskelijalle jää muistiin, mitä hän on suunnitellut ja pohtinut ja mitä yhdessä on puhuttu asioista.

(Opettajatuutorin kommentti pilotin palautteessa)

Ammatillisen kasvun ja urasuunnittelun reflektointi jatkuu koko opintojen ajan ja vielä valmistumisen jälkeenkin.

Suurin osa (77 %) opettajatuutoreista koki saaneensa työkalusta tukea omaan ohjaustyöhönsä. Opiskelijan vastauksiin pystyi perehtymään etukäteen, ja näin henkilökohtaisissa ohjauskeskusteluissa oli helpompi ottaa käsittelyyn opiskelijalle tärkeitä teemoja.

Opettajatuutorit nostivat esille koko opintojen ajan tapahtuvan reflektoinnin oppimisesta, opiskelusta ja urasuunnittelusta. Työkalu laittaa opiskelijan ajattelemaan omia opiskelu- ja työelämätaitojaan heti opintojen alkuvaiheessa. Ammatillisen kasvun ja urasuunnittelun reflektointi jatkuu aina valmistumiseen saakka. Pohdinta ei suinkaan pääty tähän, vaan kehittämistavoitteita asetetaan myös valmistumisen jälkeiselle ajalle ja suunnitellaan, millaista osaamista tulisi hankkia lisää.

Myönteisestä palautteesta huolimatta työkalua on syytä vielä kehittää. Pilotin perusteella kehitettäviä asioita ovat työkalun käytön ohjeistus, kysymysten jaotelu ja tietyt tekniset asiat.

Miten urasuunnittelun työkaluun päädyttiin?

Oamkissa siirryttiin uuteen opiskelijahallintajärjestelmään vuonna 2017. Samassa yhteydessä jäivät pois käytöstä entisessä järjestelmässä olleet ohjausta tukevat kaksi työkalua: ammatillisen kasvun kehikko sekä urasuunnitelma. Koska uraohjauksen tarve ei ollut kuitenkaan ainakaan vähentynyt, oli tarpeen miettiä uutta ratkaisua.

Loppuvuodesta 2017 käynnistettiin vararehtorin johdolla koko ammattikorkeakoulun laajuinen kehittäminen. Yhdeksi kehittämistavoitteeksi päätettiin ottaa uuden urasuunnittelun työkalun luominen ja sen yhdistäminen HOPSiin.

Kehittämistyöryhmässä oli mukana kaikkiaan 22 Oamkin toimijaa kaikista koulutusosastoista: lehtoreita, opettajatuutoreita, tutkintovastaavia, kampus-opo-ja, esimiehiä sekä palveluyksiköiden ja opiskelijakunnan edustajia. Tällä haluttiin varmistaa, että työn tulokset varmasti palvelisivat kaikkia ja että kaikki pystyisivät sitoutumaan uuden HOPS-prosessikuvauksen mukaiseen toimintaan. Alkuvuodesta 2018 kehittämistyötä alettiin tehdä yhteistyössä Toteemi-hankkeen kanssa.

Työskentelyn pohjaksi otettiin entisen järjestelmän huolella laaditut kysymykset ja teemat ammatillisen kasvun kehikosta sekä urasuunnitelmasta. Haluttiin kuitenkin tehdä vain yksi työkalu, eli nämä kaksi piti yhdistää. Lisäksi oli selvää, että työelämä ja urasuunnittelu ovat muuttuneet niin paljon, että sisältöä oli tarve päivittää.

Miksi urasuunnittelun työkalua tarvitaan?

Oamkissa keväällä 2019 opiskelijoille toteutetun palautekyselyn vastauksista selvisi aiempien vuosien tapaan, että opiskelijat eivät saa mielestään riittävästi ohjausta työllistymiseen, vaikka ohjauspalveluihin muuten ollaankin pääasiallisesti tyytyväisiä.

Yksi syy siihen, että opiskelijapalautekyselyiden mukaan uraohjausta ja työllistymisen tukemista ei ole tarpeeksi tarjolla, saattaa olla myös se, että suurin osa palautekyselyyn vastaajista on yleensä alkuvaiheen opiskelijoilta. Tämä on toki luonnollista, koska myöhemmän vaiheen opiskelijat ovat usein jo suorittamassa harjoittelua tai erilaisia projekteja eivätkä ole enää niin paljon fyysisesti läsnä korkeakoulussaan.

Oppilaitoksissakin saatetaan ajatella, että työelämäyhteyksien luominen ja urasuunnittelu ovat ajankohtaisia vasta opintojen myöhemmässä vaiheessa, kun ollaan harjoittelussa tai työelämäprojekteissa tai tehdään opinnäytetyötä. Urasuunnittelun tukemisen olisi kuitenkin syytä alkaa jo opintojen alusta (ks. esim. Lairio, Penttinen & Penttilä 2007, 86), sillä silloinhan opiskelijoilla on vielä eniten epätietoisuutta esimerkiksi siitä, mitä kaikkia mahdollisuuksia omalla alalla voi olla.

Osa ongelmaa voi olla se, että uraohjausta tai työllistymisen tukemista ei tunnusteta, vaikka sitä olisikin tarjolla. Siksi on tärkeää, että uraohjausta myös kutsutaan uraohjaukseksi. (Kaskenviita 2019.)

***En ole tietääkseni osallistunut urasuunnitteluun.
Mielelläni voisin osallistua.***

(Opiskelijan kommentti pilotin palautteessa)

Lähteet

- Kaskenviita, R. 2019. Uraohjaukselle on tarvetta – urasuunnittelun työkalu osaksi systemaattista ammattikorkeakoulun opiskelijan ohjausta. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 3. Hakupäivä 6.5.2019, <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201901283323>.
- Lairio, M., Penttinen, L. & Penttilä, M. 2007. Akateeminen urasuunnittelu ja työelämään siirtyminen. Teoksessa Opiskelijalähtöinen ohjaus yliopistossa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 69–106.